

ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

ΤΟ ΕΙΔΥΛΛΙΟ ΤΟΥ ΣΑΤΩΒΡΙΑΝΔΟ΄ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΥΛΙΝΑ ΝΤΕ ΜΠΩΜΟΝ

‘Η ώρα της ζωής τελειώνει. ‘Ο Σατωβριάνδος στη Ρώμη. ‘Η Παυλίνα άρρωστη. ‘Η συνάντησίς τους στη Φλωρεντία. ‘Η τελευταίες της ήλιες. Πώς περιγράφει ό Σατωβριάνδος τή θάνατό της. «Και ή καρδιά της έπαψε νά χτυπά!...» Τό μνημείο της.

ΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ σήμερα, όπως οδς είχαμε έλεοχηθεί στο περασμένο φύλλο, τήν ιστορία τών ερωτών του Σατωβριάνδου με τήν Παυλίνα ντέ Μπωμόν.

Οι δύο έρωτευμένοι έμειναν έφτά ολόκληρους μήνες στο Σαβινύ σήφ. ‘Οι έ, από τό Μάιο ως τό Δεκέμβριο του 1801. Τις περισσότερες ώρες του τις πεινοπούσε ό Σατωβριάνδος από γρηφοτό του, καταγινόμενος με τή συγγραφή του φιλοσοφικού έργου του «Τό πνεύμα του χριστιανισμού».

‘Οταν κουραζόταν από τό γράψιμο, έπιανε τήν Παυλίνα και κάθονταν μαζί, άγκωλιοσμένοι, μοκρυνείς περιπάτους στά περίγυρα. Κάθε τόσο σταματούσαν μπρός στά ώραία τορτεία και αντίλλάσαν όρκους αιωνίας αγάπης!...

Οι έφτά αυτοί μήνες ύληξαν ή εδωχτεσιέρα περίοδος τής ζωής τους κα τής αγάπης τους.

‘Αλλοίμονο όμως! ‘Η μέρες τής Παυλίνας ήσαν μετρημένες! Λίγα χρόνια ζωής τής έμεναν άκόμα. ‘Ο Γευκόσ αυτός κρίνος ήταν γραφτό νά μαραστή πολύ σύντομα. ‘Οσο για τό Σατωβριάνδο, θά ζούσε πολλά χρόνια άκόμα, θά γνώριζε πολλούς άλλους έρωτες, μά τίποτα δέν θά μπορούσε νά ορθώσ από τή μνήμη του τίς άληθινές μέρες που πέρασε από Σαβινύ μαζί με τήν Παυλίνα. Δέν λημονοούνται τίποτα τέτοιες στιγμές.

‘Οταν ό Σατωβριάνδος και ή Παυλίνα έφυγαν από τό Σαβινύ, κατά τά τέλη του Δεκεμβρίου 1801, «Τό πνεύμα του χριστιανισμού» είχ’ τελειώσει. ‘Η Παυλίνα ντέ Μπωμόν άπεχαίριέσε με θλίψη τό ταπεινό ά ροτικό σινάκι, που είχε στεγιάσει τους έρωτές της. Θά ξαναγνώριζε άραγε στή ζωή τής παρόμοια εύτυχία; Τήν κατείχε τό προαισθήμα ότι πλησίαζε τό τέλος της. Και, άνώ άπεμακρόντο με τό άμάξι από τό ήτυχο χωριό, ή Παυλίνα όρκισε νά κλάιη. ‘Εκλαιγε για τόν ίδιο της τόν θάνατο, εκλαιγε για τή σκληρότητα τής τύχης, για τό άστατο τής εύτυχίας, για τό άμετάβλητο τής άνθρώπινης αγάπης τήν όποία ό χωρισμός ψυχραίνει, ό χρόνος ορώνει και ό θάνατος έκμηδενίζει...

‘Από τό κατάφερν νά κοιτήσ κοντά τή, μέχρι του Μαΐου 1803, τό μεγάλο συγγραφέα του όποιου ή φήμη είχε άπλωθεί ή ή στα πέρατα τής οικουμένης. ‘Ο Σατωβριάνδος ήτανε τότε περιζήτητος ό όλα τά άριστοκρατικά σαλόνια τών Παρισίων. ‘Η Παυλίνα άναγκάστηκε, προς χάριν του, νά ξαναποϊή τό φιλολογικό σαλόνι τή, για τό όποιο κάνομε λόγο στο περασμένο φύλλο.

Τήν έποχή άκείνη ό Σατωβριάνδος είδε τέλος νά πραγματοποιείται ένα παλιό όνειρό του. Μπήκε στών διπλωματιών κλάδο. Κάθε στά ισχυρά πολιτικά μέσα που διάθετε, διοριστικής γραμματέας τής Γαλλικής πρεσβείας στή Ρώμη. ‘Η Παυλίνα, που δέν μπορούσε νά τον άποχωρισθ, άπεράσισε νά τόν άκολουθήσει στή νέα του θέση, μολονότι τό ταξειδιό αυτό παρουσίαζε μεγάλους κινδύνους για τήν κλονισμένη όγία της.

Καιρός είναι τώρα νά οδς παραθέσουμε και μερικά άποσπάσματα από τό ήμερολόγιο τής έξοχιστικής αυτής γυναίκας. ‘Η άπόρρητες αυτές σελίδες, μέσα στις όποιες άκασάεται ή ψυχή μάς όνειρωδους και πονεμείας; ύπαρξως, έξεδόθησαν μετά τόν θάνατο τής Παυλίνας. Παίνομε μια σελίδα στήν τέχη:

«Μο.άξω μ’ ένα ξελομαίον άγγελο που δέν μπορεί νά λομονήσ τόν άπολοσθέντα παράδεισο και που δέν έχει όδότσο τήν άπαιτουμένη δύναμη για νά τόν ξανακαρδίσει. ‘Η έλλειψη κάθε έλπίδας, που μευ κόβει: κάθε διάθεση ν’ άγωνιστώ, είνε ή μεγάλη δυστυχία τής ζωής μου.»

‘Ενος άντρας όμως μόρεσε νά πληρώσει τό μεγάλο αυτό μενό τής ζωής της. ‘Ο άντρας αυτός ήταν ό Σατωβριάνδος. Δέν μπορούσε λοιπόν ν’ άφήσει μόνο του τόν ευεργέτη της. Και για αυτό, λίγον καιρό ύστερ’ από τήν άναχώρησή του για τή Ρώμη, έφυγε και’ αυτή για κεί. Οι δύο έρωτευμένοι ξαναμείονε στήν ποιητική Φλωρεντία. Μά ή Παυλίνα ήτανε πεια τίπομα, κωρολεκτικώς...

‘Η φθίσι, ή τρομερή αυτή άρρώστεια, που τής έρωσε τό λεπτό στήθος, είχε κάνει τρομεράς προόδους.

Μόλις ό Σατωβριάνδος τήν είλε στήν άπελοστική αυτή κατάσταση, κατάλαβε όμέρας τός δέν τό ήτανε γραφτό νά τή χαρή πολύν καιρό άκόμα. Προσπάθησε λοιπόν νά φαιδρύν, όσο μπορούσε περισσότερο τίς τελευταίες μέρες τής φλιβεράς ζωής της. ‘Α! ή έξερε καλά ό γόος αυτός, νά σκορπίσει τριγυρω του τήν ευθύμια και τή χαρά. Κ’ έτσι ή Παυλίνα, ξαναχάρηκε για λίγο καιρό τήν έξωτική ευδαιμονία, και δέν πέθανε άπαρηγόρητη—άφου είχε τή μεγάλη εύτυχία νά ξεψυχήσει στήν άγκαλιά του άγαπημένου της!...

Πέθανε τρεις εβδομάδες μετά τήν άφιξή της στή Ρώμη, σέ ηλικία 33 μόλις έτών. Τό χτύπημα αυτό στάθηκε πολύν βουρ για τό Σατωβριάνδο. ‘Εκανε στή φίλη του μεγαλοπρεπή κηδεία και τής άνήγειρε ένα ύπέροχο μνημείο, στήν εκκλησία του άγίου Λουδοβίκου τών Γάλλων, όπου τήν έθαψε. Στο μνημείο αυτό, έργο του Γάλλου γλύπτου Μορέν, άσκάλασαν πάντα, μειάλλια, τά όποια είκονίζουσι τά κερ ότερα πρόσωπα τής οικουμένης τής Παυλίνας. Κοι από κάτω φαίνεται ή Παυλίνα, ξαπλωμένη στο νεκρικό κρεβάτι της και δείχνοντας με τό χέρι τ’ άγαπημένου της πρόσωπα που βοήξαν άνομο θάνατο κατά τήν Γαλλική ‘Εανάσταση.

‘Ιδού και ή έπιγραφή του μνημείου που άφορά τήν Παυλίνα:

‘Αφού είδε όλη τήν οικουμένη της τόν πατέρα της, τή μητέρα της, τούς δύο άδελφούς της και τήν άδελφή της, νά πεδαιονουν δολοφονημένοι μπροστά στα μάτια της,

Η ΠΑΥΛΙΝΑ ΝΤΕ ΜΟΜΠΟΡΕΝ,
που έλυωσε σιγά-σιγά από μαρκαμό, ήρθε και άνεπαύθη στήν ζώνη αυτή γή. ‘Ο Σατωβριάνδος ήγειρε τούτο τό μνημείον εις μνήμην αΐδιον!

‘Ο Σατωβριάνδος

(Σκίτσο Γάλλου ζωγράφου)

στο «Απερμημονεύματα από τόν ‘Αλλο Κόσμο», ό Σατωβριάνδος μεταχειρίζεται τήν πιο ποιητική γλώσσα του για νά περιγράψη τις τελευταίες στιγμές τής άγαπής ήνης του Παυλίνας.

«Άξαφνα, γράφει, με παρεάλεος ν’ άνοιξω λίγο τό παράθυρο επειδή έννοιωθε μεγάλο βάρος στήν καρδιά. Μία άχτίδα ήλιου ήθεθε τότε και φωτίσε τό κρεβάτι της. ‘Η Παυλίνα χερχε πολύν καιν ήδε τόν ήλιο νά πλημμυρήσ στό δωμάτιο. Μου θύμισε τά οχέδια που είχαμ κάνει νά άπουσευθώμε στήν έξοχή και ύπ.ρα άρχισε νά κλάιη χερχε λόγο... Τήν κρατούσαμε στήν άγκαλιό μας, έγώ, ό γιατρος και ή νοσοκόμα. Τό ένα χέρι μου άκουμπούσε στήν καρδιά της και χτυπούσε δυνατά σάν ρολόι... Και, ξαφνικά, έννοιωσα τήν καρδιά αυτή νά σταματά!... ‘Ο γιατρός έβαλε τότε μπρος στο στόμα τής Παυλίνας ένα καθρέφτη κ’ ένα αναμμένο κερί. Μά ό καθρέφτης δέν θύμισωσε καθόλου και ή φλόγα του κεριού έμεινε άκίνητη! ‘Ολα είχαε τελειώσει!...

Κ’ έτσι τό Σάββατο 5 Νοεμβρίου 1803 και ή ώρα 7 τό βράδυ, με τό φώς των λαμπάδων, ή κυρία ντέ Μπωμόν πέρασε από τό δρόμο άπ’ τόν όπετό όλοι μας θά περάσουμε μια μέρα!...